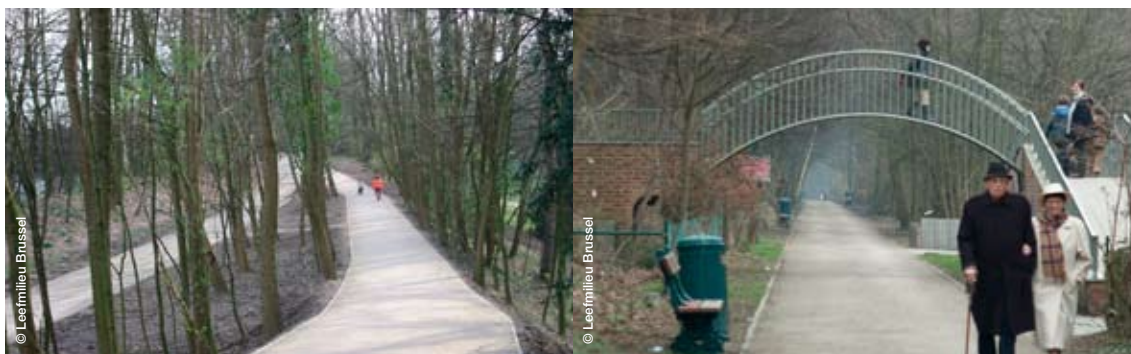

WANDELPAD LANGS DE OUDE SPOORLIJN BRUSSEL-TERVUREN

Voor voetgangers en fietsers

Het wandelpad langs de oude spoorlijn Brussel-Tervuren, tussen Oudergem en Sint-Lambrechts-Woluwe, groeide uit tot een onderdeel van het oostelijke parkoers van de Brusselse Groene Wandeling. Het is ideaal voor zachte weggebruikers en vervult ook de functie van ecologische corridor: dankzij zijn taluds en bermen verbindt het pad een groot aantal parken en tuinen met elkaar, zodat fauna en flora gemakkelijk kunnen migreren.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

De beslissing voor de aanleg van de spoorlijn tussen het station van de Brusselse Leopoldwijk en Tervuren viel in 1877. Dat was een periode waarin onze hoofdstad de laatste zet gaf aan haar uitbreiding langs de tentakels van zijn spoorwegnet, net alsof het om een spinnenweb ging. De eerste fase van het traject (tussen de Leopoldwijk en Oudergem) werd gebouwd met privéfondsen van de Bank van België. De officiële opening had plaats in juni 1881. Het tweede deel, met de terminus aan de Albertlaan in Tervuren, werd in september 1882 voltooid. Vanaf dan reed er vijf keer per dag een trein met haltes in Etterbeek, Oudergem, Woluwe-Laan, Woluwe-Centrum, Kappelleveld, Stokkel, Oppem en Tervuren. Kleine bedrijven (opslagplaatsen van steenkool en bouwmaterialen, werkplaatsen, enz.) verrezen in de buurt van de stations. De ontsluiting van de zone gaf ook een impuls aan de verstedelijking. In 1897 werd de terminus op vraag van koning Leopold II verplaatst, zodat de bezoekers van de Koloniale Tentoonstelling vlak voor de ingang van het park en museum van Tervuren konden uitstappen voor een bezoek aan het beroemde 'Dorp van de Congolezen'.

In 1929 verkocht de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, die het traject Brussel-Tervuren uitbaatte, de spoorlijn aan de Algemene Maatschappij voor Economische Spoorwegen. Die kampte met financiële problemen en vond dat de uitbating onvoldoende rendeerde. Daarom verkocht ze het traject op haar beurt door aan de Algemene Maatschappij van Elektrische en Industriële Bedrijven (Electrabel) die er de elektrische aandrijving wou uittesten. Die richtte de Maatschappij voor de Elektrische Spoorlijn Brussel-Tervuren op, moderniseerde en elektrificeerde de lijn die in 1931 de eerste operationele geëlektrificeerde spoorlijn werd in België. Ze bouwde ook extra haltes in Watermaal, Oudergem (Waversesteeweg) en Wezembeek. Voor de onderneming was het een testlijn die als voorbeeld diende voor andere elektrificeringswerken langs het Belgische spoorwegnetwerk. Het succes liet niet lang op zich wachten: tegen het einde van de oorlog telde men drie miljoen reizigers per jaar.

Het verval begon in het begin van de jaren vijftig. Electrabel wou de lijn liever kwijt. Op 31 december 1958 vervoerde een trein de laatste reizigers over het traject. De NMBS nam de exploitatie over, maar uitsluitend voor goederenvervoer. In 1970 kwam ook daar een einde aan. Het ongebruikte terrein kreeg een nieuwe bestemming als wandelpad en de bruggen werden afgebroken. In Oudergem volgen de snelweg Brussel-Namen en de metro een deel van het traject van de spoorlijn. Tussen Stokkel en Wezembeek gebruikt de tram sinds 1988 een traject van 3 km.

ALGEMENE BESCHRIJVING : AS VOOR ZACHTE WEGGEBRUIKERS EN ECOLOGISCHE CORRIDOR

De kans was zo mooi! Als aangename groene corridor dwars door de Woluwevallei vormt het wandelpad langs de oude spoorlijn een onmisbare schakel in de Groene Wandeling, die als idee opgang maakte in de tweede helft van de jaren tachtig. Brussel is een stad met een groot aantal parken, landbouwgebieden in het randgebied, en het prachtige Zoniënwoud. Waarom dan geen poging ondernemen om een grote wandeling aan te leggen die al die elementen met elkaar verbindt en de hele stad omsluit? Een ander Brussels project sloot daar wonderwel bij aan: dat van een groen en blauw netwerk dat nieuwe groene ruimten wil creëren waar die ontbreken, en alle groenzones onderling wil verbinden via straten met bomenrijen. Tegelijk wilde men de rivieren, vijvers en drassige zones in de stad meer tot hun recht laten komen.

Het wandelpad op de verlaten spoorlijn is een perfect voorbeeld van deze twee aspecten van ruimtelijke ordening in de stad.

Om voetgangers en fietsers de mogelijkheid te bieden om de ongeveer 6 km tussen Oudergem en Sint-Lambrechts-Woluwe af te leggen, werden er voetgangersbruggen gebouwd op de plaatsen van de vroegere spoorwegbruggen: over de Waversesteenweg, de Parklaan in Woluwe, de Bovenbergstraat, de Stokkelsesteenweg en – de meest indrukwekkende – over de Tervurenlaan. De Jasminbrug werd gerestaureerd. Het wandelpad volgt heel nauwkeurig het tracé van de spoorlijn. Het neemt er ook het profiel van over: nu eens ligt het op hoge taluds, dan weer op dezelfde hoogte als de huizen en soms ligt het zelfs een stuk lager, als de helling van het terrein dat vereist. Er staan op regelmatige afstanden zitbanken en er zijn twee speeltuintjes, eentje dicht bij de voetgangersbrug over de Waversesteenweg in Oudergem en een tweede bij Woluwe Station. Kinderen krijgen zo de kans om even te stoppen en te spelen.

Wie op de oude spoorlijn loopt, volgt de Woluwevallei en kan heel gemakkelijk zijn groene uitstap verderzetten in een van de vele parken in de buurt (Reigerbos, Woluwe, Mellaertsvijvers, Parmentier, Bronnen en Malou). Het gaat hier ook om een andere manier om zich in Brussel te voet of met de fiets naar werk, school, winkels, sport- of vrijetijdsactiviteit te verplaatsen ... en de mobiliteit in de hoofdstad te verbeteren.

Het wandelpad speelt ook een belangrijke rol in de bescherming van het natuurlijke patrimonium en de biodiversiteit. Zijn taluds en bermen, de verbindingen met de aangrenzende parken en tuinen, vormen een echte corridor waarlangs planten en dieren kunnen migreren. En zo vormt het een schakel in het Brussels groene netwerk.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

Langs het wandelpad staan vooral valse acacia's (*Robinia pseudoacacia*), een exotische variëteit die de NMBS destijds aanplante omdat de wortels van deze bomen helpen om de taluds te stabiliseren. Als afwisseling staan er ook ruwe berken (*Betula pendula*), grauwe abelen (*Populus canescens*), essen (*Fraxinus excelsior*), boswilgen (*Salix caprea*) enz.

Er staan veel struiken (hazelaar, meidoorn, vlier) omdat die goed aarden op bermen en die insecten en vogels aantrekken. Bij de vogels noteren we mezen, grote bonte spechten, boomkruipers, Vlaamse gaaien, enz.

HOE HET WORDT BEHEERD

Leefmilieu Brussel – BIM past een gedifferentieerd beheer toe op het wandelpad van de oude spoorlijn. Dat omvat een regelmatig onderhoud van de wegranden om te verhinderen dat de planten de doorgang van voetgangers en fietsers hinderen. Dit beheer laat de verschillende functies van het wandelpad perfect met elkaar samengaan: de rol als ecologische corridor, de ontspannings- en de verkeersfunctie. De onderhoudsprincipes houden rekening met deze verschillende functies.

Er wordt werk gemaakt van de verlenging van het wandelpad op het grondgebied van Oudergem tussen de huidige toegang aan de Dehouxlaan en de Nipponelaan (waar de E411 stopt). De werken omvatten onder meer de bouw van een voetgangersbrug over de Watermaalsesteenweg – met een toegang tot het pad – en de herinrichting van het kruispunt en het plein onder het Herman-Dubrouxviaduct.

Er is nog een tweede werf: waar nodig worden de toegangen tot het wandelpad heraangelegd en veiliger gemaakt, vooral om een betere passage te garanderen voor personen met beperkte mobiliteit.

BIJZONDERE MONUMENTEN EN BEELDHOUWERKEN

MONUMENTEN

Voetgangersbrug aan de Tervurenlaan (2001)

Deze brug is 78 m lang en weegt bijna 125 ton. Architect Pierre Blondel en ingenieur Laurent Ney tekenden het ontwerp voor een wedstrijd. De brug rust op valse rotspartijen in beton uit het einde van de negentiende eeuw (rocaillestijl) die voor deze gelegenheid werden gerestaureerd.

BEELDHOUWERK

Spoorwegkalligrafie (2001)

Langs de oude spoorlijn Brussel-Tervuren ontwierp Daniël Steenhaut (1960) ter hoogte van Woluwe Station een ontmoeting tussen twee stukken van de spoorweg. Plots komen ze tot leven: de rails gaan her en der rechtop staan, vormen kronkels en nemen de vorm van een menselijk lichaam aan. Op de plek waar de twee stukken elkaar kruisen, hebben ze zich ontwikkeld tot een man en een vrouw die elkaar de hand reiken. Dit beeldhouwwerk in staal, met houten ballasten en dwarsbalken, won de wedstrijd voor beeldhouwkunst van het Brusselse Gewest in 2001.

MUSEA

Op de hoek van de Tervuren- en de Vorstlaan, lager gelegen dan het wandelpad, staat de stelplaats van de trams die de MIVB beheert. Daar huist ook het **Museum voor Stedelijk Vervoer te Brussel**. De verzameling omvat trams, bussen, trolleybussen en taxi's die de stad sinds 1869 doorkruisten.

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

Het wandelpad van de oude spoorlijn Brussel-Tervuren loopt langs een groot aantal groene ruimten. Van noord naar zuid gaat het om: het kerkhof van Sint-Pieters-Woluwe, het Fallonstadium, het Maloupark, het Sint-Lambrechtspark, het Croussepark, het Bronnenpark, de Bovenberg, het Parmentierdomein en -park, de Mellaertsvijvers, het domein van Hertoginnedal, de Bergoje en het Reigerbospark.

Lente: ongeveer 6 km.

Oppervlakte: 13,64 hectare.

Typologie: oude spoorlijn die vandaag dienst doet voor zwakke weggebruikers en als schakel in de Groene Wandeling.

Eigenaar: Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Beheer: Leefmilieu Brussel – BIM.

Klassering: het wandelpad is niet geklasseerd.

© Leefmilieu Brussel

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

Het wandelpad is alleen toegankelijk voor voetgangers en fietsers. Honden moeten altijd aan de leiband. Ruiters en gemotoriseerde voertuigen zijn verboden.

Er is toezicht van parkwachters op volgende uren:

- van 1 november tot 30 april van 8 tot 18 uur;
- van 1 mei tot 30 september van 8 tot 21 uur.

De informatiekiosk is elke woensdag, zaterdag en zondag open van 13.30 tot 15.30 uur.

INFORMATIE TER PLAATSE

Hebt u een vraag? Wilt u een probleem signaleren? Spreek dan een van de parkwachters aan.

In noodgevallen: Parkassistentie op 0497/599 99 87.

Leefmilieu Brussel – BIM: 02/775 75 75, info@leefmilieubrussel.be.

UITRUSTING

Twee speeltuinen, een informatiekiosk, vijf voetgangersbruggen, zitbanken en vuilnisbakken.

INGANGEN

Het wandelpad van de oude spoorlijn doorkruist de gemeenten Oudergem, Sint-Pieters-Woluwe en Sint-Lambrechts-Woluwe. Er zijn ingangen aan de Louis Dehouxlaan, de Robert Willamestraat, de Waversesteenweg, de Woluweparklaan, het Felix Govaertplein, de Vorstlaan, de Bovenberg, de Stationsstraat van Woluwe, de Pontonnierstraat, de Stokkelsesteenweg en de Jan-Baptist Verheydenstraat.

TOEGANKELIJKHEID VOOR PERSONEN MET BEPERKTE MOBILITEIT

De wegbedekking van het wandelpad bestaat uit dolomiet of gestabiliseerde dolomiet. Op dit ogenblik zijn de meeste ingangen moeilijk toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit omdat ze sterk hellen. Er zijn werken bezig om hieraan te verhelpen.

OPENBAAR VERVOER

Metro: 1A (halte Beaulieu of Derney) en 1B (halte Vandervelde of Stokkel).

Tussen 2007 en 2009 voert de MIVB een grote herstructurering door van haar netwerk om de mobiliteit in Brussel te verbeteren. Tijdens deze periode gebeuren er ingrijpende veranderingen aan de lijnen. Wij vragen u naar de website van de [MIVB](http://www.mivb.be) te surfen om te weten welke lijnen van het openbaar vervoer dit wandelpad aandoen.

MEER INFORMATIE

De brochures en folders van Leefmilieu Brussel – BIM:

- Het wandelpad van de oude spoorlijn Brussel-Tervuren (folder).
- De Woluwevallei (brochure).
- Wandeling langs de beeldhouwwerken in de Brusselse groene ruimten (brochure).

Te bestellen op 02/775 75 75 of met een mailtje naar info@leefmilieubrussel.be.

- Meer informatie over [het architecturale patrimonium van het Gewest](#).
- Meer informatie over [het groene en blauwe netwerk](#).
- Meer informatie over de [Groene Wandeling](#).
- Meer informatie over [het Museum voor het Stedelijk Vervoer te Brussel](#).

